

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle työterveyttä ja -turvallisuutta koskevasta EU:n strategiakehyksestä kaudelle 2014–2020”

(COM(2014) 332 final)

(2015/C 230/13)

Esittelijä: Carlos TRINDADE

Euroopan komissio päätti 6. kesäkuuta 2014 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle työterveyttä ja -turvallisuutta koskevasta EU:n strategiakehyksestä kaudelle 2014–2020”

COM(2014) 332 final.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 20. marraskuuta 2014.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 10.–11. joulukuuta 2014 pitämässään 503. täysistunnossa (joulukuun 11. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 189 ääntä puolesta ja 23 vastaan 20:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen siihen, että EU:lla on käytössä kattava ja taloudellisesti ja sosiaalisesti kehittynyt kehys, jota täydentävät monivuotiset eurooppalaiset strategiat, joita jäsenvaltiot mukauttavat kansallisiin olosuhteisiinsa. ETSK katsoo kuitenkin, että on ongelmia, puutteita ja uusia haasteita, joihin on löydettävä ratkaisu.

1.2 ETSK suhtautuu myönteisesti komission aikomukseen keskittyä ennaltaehkäisyyn sekä sääntöjen yksinkertaistamiseen – suojelun nykyistä tasoa vaarantamatta – ja asianmukaiseen täytäntöönpanoon. Strategialla on varmistettava tasapaino suojelun korkean tason ja yrityksiin kohdistuvan hallinnollisen rasitteen välillä.

1.3 ETSK pitää tervetulleena sitä, että komission huomion keskipisteessä ovat pk-yritykset ja että se kuulee niitä ja tarjoaa niille tietoja ja neuvontaa tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntämällä sekä pk-yrityksiä tukevien julkisten palveluiden koordinoitua vahvistamalla.

1.4 ETSK katsoo, että työterveys- ja työturvallisuustarkastajien koulutusta on lisättävä ja heidän lukumääräänsä vahvistettava, sillä noin puolessa jäsenvaltioista ei ole saavutettu ILO:n suositamaa vähimmäistasoa (yksi tarkastaja 10 000: ta työntekijää kohti).

1.5 Kun otetaan huomioon tarve luoda ennaltaehkäisyyn perustuva ajattelutapa nuorten, vastavalmistuneiden, harjoittelijoiden ja oppisopimusoppilaiden keskuudessa, ETSK suosittaa, että komissio ryhtyy toimenpiteisiin varmistamiseen, että he saavat asianmukaista käytännön tietoa ja koulutusta.

1.6 ETSK on myös tietoinen investointien roolista ennaltaehkäisyssä ja on täysin samaa mieltä siitä, etteivät yritykset voi toteuttaa investointeja yksinään vaan että velvollisuus koskee myös jäsenvaltioita. Komitea kehottaa yrityksiä ja jäsenvaltioita lisäämään investointejaan sekä varmistamaan työntekijöiden osallistuminen.

1.7 ETSK painottaa EU:ssa havaittuja ongelmia tietojen saatavuudessa ja kehottaa komissiota hankkimaan kiireellisesti tilastoja ja indikaattoreita, joissa otetaan huomioon erityisesti työntekijöiden sukupuoli ja heidän urakehityksensä. Ammattitaituluettelo (joka sisältää työajalla tapahtuneet onnettomuudet) sekä säännökset kyseisten tietojen ilmoittamisesta ja tilastollisesta analysoinnista on annettava ja julkaistava EU:n tasolla. Komitea suosittaa, että erityisvirastojen työskentelyä vahvistetaan ja tehdään laajalti tunnetuksi ja että tietoja ja hyviä käytänteitä levittämällä edistetään osaltaan ennaltaehkäisyyn perustuvan ajattelutavan vahvistamista. Tutkimuksia uusista riskeistä on syvennettävä, ja tämän tutkimustyön tulosten pohjalta on laadittava tarkoituksenmukaisia (lainsäädännöllisiä tai muunlaisia) toimenpiteitä.

1.8 ETSK katsoo, että työntekijöiden ja kaikkien työmarkkinaosapuolten ottaminen mukaan toimintaan kaikilla tasoilla ja työpaikalla on strategian tehokkaan täytäntöönpanon kannalta olennaisen tärkeää. Komitea kehottaa komissiota lisäämään keskusteluja ja kuulemisia työmarkkinaosapuolten kanssa sekä toteuttamaan yhdessä sovittuja toimia. Jäsenvaltioiden on edistettävä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja työehtosopimusneuvotteluja.

1.9 ETSK kritisoi sitä, ettei komissio määrittele työtaturmia ja ammattitauteja koskevia määrällisiä tavoitteita EU:n tasolla, ja suosittelee, että jäsenvaltiot sisällyttävät tämän kvantifioinnin kansallisiin strategiaihinsä.

2. Työterveyden ja -turvallisuuden merkitys

2.1 Strateginen merkitys, joka työterveydellä ja -turvallisuudella on EU:ssa, vahvistetaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa, jonka 151 ja 153 artiklassa käsitellään nimenomaisesti tätä aihetta erityisesti yhdenmukaistamisen toteuttamiseksi työolojen edistämiseksi.

2.2 Työterveyttä ja -turvallisuutta EU:ssa voidaan parantaa, vaikka tuoreen Eurobarometri-selvityksen mukaan huomattava enemmistö (85 prosenttia) on tyytyväinen työpaikkansa työterveys- ja työturvallisuustilanteeseen ja 77 prosenttia kertoo työpaikallaan olevan saatavilla aiheeseen liittyvää tietoa ja/tai -koulutusta. Itse asiassa nykyinen tilanne on hyvin huolestuttava: vuosittain yli 4 000 työntekijää kuolee työtaturman seurauksena, ja yli kolme miljoonaa työntekijää joutuu vakavaan tapaturmaan, joka johtaa yli kolmen päivän poissaoloon. Noin joka neljäs työntekijä katsoo työnsä vaarantavan oman terveytensä ja turvallisuutensa tai vaikuttavan pääasiassa kielteisesti omaan terveyteensä. Saksassa 460 miljoonaa sairauslomapäivää laski tuottavuutta arviolta noin 3,1 prosenttia bkt:sta, ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa varainhoitokaudella 2010–2011 valtiolle aiheutui noin 2 381 miljoonan punnan nettokustannukset.

2.3 EU:ssa havaittiin ILO:n mukaan vuonna 2008 lähes 160 000 kuolemaan johtanutta työperäistä sairaustapausta, joissa syöpä oli merkittävin kuolinsyy (lähes 96 000 tapausta). Arvioiden mukaan EU:ssa kuolee yksi ihminen 3½ minuutin välein työtaturmien tai ammattitautien seurauksena. EU on kuitenkin edelleen eturintamassa työterveyden ja -turvallisuuden alalla.

2.4 Työterveydestä ja -turvallisuudesta aiheutuvat kustannukset on ymmärrettävä investointina eikä pelkkänä menona. Komissio toteaa tiedonannossaan, että tuoreiden arvioiden mukaan alalla tehtävät investoinnit voivat johtaa korkeaan, keskimäärin 2,2 pisteen tuottosuhteeseen, jonka vaihteluväli on 1,29–2,89 pistettä. Toisaalta korostetaan sitä, että asianmukaisten työolojen puuttuminen aiheuttaa kustannuksia yrityksille ja että eräissä maissa vakuutusmaksut ovat suhteessa alempia yrityksille, joissa työtaturmia ei tapahdu.

2.5 Huolimatta EU:n vuosien 2007–2012 työterveys- ja työturvallisuusstrategian suhteellisesta onnistumisesta⁽¹⁾, kun ajatellaan unionin sääntöjen selkiyttämistä tai jäsenvaltioiden entistä suurempaa sitoutumista, tosiasia on, ettei ammattitautitapausten vähentämisen tavoitetta ole onnistuttu saavuttamaan. Valtavia puutteita on lisäksi edelleen pk-yrityksissä, joilla on ollut suuria vaikeuksia noudattaa lainsäädännöllisiä vaatimuksia taloudellisten, teknisten ja henkilöstöresurssien niukkuuden johdosta. Kielteisinä seikkoina mainittakoon lisäksi ammattitautien ja työperäisten sairauksien vähäinen ennaltaehkäiseminen, tilastotietojen ja seurannan riittämättömyys, heikko vuorovaikutus työterveyden ja -turvallisuuden sekä ympäristön ja kemikaalien välillä sekä työmarkkinaosapuolten vähäinen osallistuminen. Saatavilla olevat tiedot työntekijöiden terveydestä ja turvallisuudesta ovat vielä niukempia aloilla, joille on tyypillistä pimeä ja epätavallinen työ (erityisesti tietyissä maatalous-, teollisuus- ja palvelualan yrityksissä), etätö, itsenäinen ammatinharjoittaminen ja kotitaloustyö.

2.6 Korostettakoon, että työtaturmien väheneminen EU:ssa viime vuosina voisi johtua osaksi työllisyyden heikkenemisestä aloilla, joilla alttius merkittäville riskeille on suurempi, sillä yleisesti ottaen jäsenvaltiot ovat toteuttaneet merkittäviä vähennyksiä työterveyden ja -turvallisuuden alalla erityisesti lainsäädäntö-, tarkastus- ja ennaltaehkäisytoimissa.

2.7 ETSK yhtyy analyysiin EU:n edessä olevista merkittävimmistä haasteista ja peräänkuuluttaa komissiolta päättäväisiä politiikkoja ja toimenpiteitä niihin vastaamiseksi: parannetaan jäsenvaltioiden täytäntöönpanon tasoa, kun kyse on riskien ennaltaehkäisemiseen tähtävien tehokkaiden ja vaikuttavien toimenpiteiden toteuttamisesta, vahvistamalla pk-yritysten valmiuksia; parannetaan työperäisten sairauksien ennaltaehkäisemistä vähentämällä nykyisiä, uusia ja kehittyviä riskejä ja toteutetaan johdonmukaisia ja tehokkaita toimenpiteitä väestörakenteen muutokseen vastaamiseksi.

⁽¹⁾ Yli kolmen työpäivän poissaoloon johtaneet työtaturmat vähenivät EU:ssa 27,9 prosenttia vuosina 2007–2011.

2.8 Sen lisäksi, että jäsenvaltioiden yhteisesti sopimat toimet johtavat ammattitautien ja työtapaturmien vähenemiseen, niillä suojataan myös investointeja henkilöresursseihin, sillä ne vähentävät terveydenhuoltopalveluiden tarvetta ja sosiaalisten kustannusten kasvua ja edistävät näin eurooppalaista hyvinvointiyhteiskuntaa.

3. Eurooppalaisen työterveys ja -turvallisuusstrategian 2014–2020 taustaa

3.1 Asianmukaiset työterveys- ja -turvallisuusolosuhteet, jotka ovat sopusoinnussa Eurooppa 2020 -strategin kanssa, voivat osaltaan merkittävästi edistää älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua. Euroopan unionin strategiakehyksellä ja asetuksilla varmistetaan yhdessä kansallisten strategioiden ja säännösten kanssa työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden ylläpitäminen. ETSK pitää valitettavana tiedonannon julkistamisen viivästymistä sekä sitä, ettei siinä ole otettu huomioon työturvallisuuden ja työterveyden neuvoa-antavan komitean – joka edustaa kolmikantapohjalta EU:n eri intressejä – yksimielisesti hyväksymässä lausunnossa esitettyjä ehdotuksia.

3.2 ETSK panee merkille, ettei komission tiedonannossa suunnitella avattavaksi lainsäädäntöä erityisesti, kun kyse on nykyisen, tuki- ja liikuntaelinsairauksista sekä työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttavilta tekijöiltä annetun direktiivin tarkistamisesta. ETSK toteaa niin ikään, ettei muutosten ennakoimista koskevan oikeudellisen kehyksen luomisesta – asia, jota myös Euroopan parlamentti on peräänkuulluttanut – ole minkäänlaista mainintaa. ETSK kehottaa komissiota korjaamaan nämä tilanteet kiireellisesti.

3.3 ETSK, joka aikanaan ilmaisi tyytyväisyytensä EU:n tavoitteeseen vähentää työtapaturmia 25 prosenttia⁽²⁾, pahoittelee, ettei tätä tavoitetta ole millään tavalla kvantifioitu kaudelle 2014–2020. ETSK on myös aiemmin kritisoinut ammattitautien vähentämistä koskevan vertailukelpoisen tavoitteen puuttumista – epäkohta, joka on edelleen havaittavissa tarkasteltavana olevassa tiedonannossa ja jota on siksi aiheellista moittia jälleen. Komitea pitää olennaisen tärkeänä kehittää eurooppalaisia tilastollisia välineitä, jotka liittyvät työtapaturmiin, ammattitauteihin ja altistumiseen erilaisille työhön liittyville riskeille.

3.4 Työmarkkinaosapuolet ja yhteiskunta tunnustavat laajasti sen, että on välttämätöntä parantaa EU:n ja jäsenvaltioiden sääntöjen ja määräysten täytäntöönpanoa. ETSK katsoo, että on ehdottoman tärkeää vahvistaa mikroyritysten ja pk-yritysten valmiuksia, jotta ne voivat toteuttaa riskien ennaltaehkäisemiseen tähtäviä tehokkaita ja vaikuttavia toimenpiteitä lainsäädännön noudattamista silmällä pitäen. Kyse on ensisijaisista toimista, jotka edellyttävät julkisia politiikkoja kannustimien, tuen ja räätälöidyn teknisen neuvonnan lisäämiseksi.

3.5 Tekniset innovaatiot ja uudenlaiset työn organisoinnin tavat, erityisesti uudet epätyypilliset työjärjestelyt, luovat uudenlaisia tilanteita uusine haasteineen, mutta myös uusia riskejä, joita ei ole vielä kartoitettu asianmukaisesti. Näiden riskien kartoittaminen ja ennaltaehkäiseminen sekä nykyisten ja uusien ammattitautien määrittäminen ovat kiireellisiä tehtäviä. On ensiarvoisen tärkeää ja kiireellistä löytää ratkaisuja ajantasaistamalla nykyistä lainsäädäntöä tai laatimalla uutta lainsäädäntöä, joka on mukautettu havaittuihin riskeihin.

3.6 Elinajanodotteen pidentyminen muokkaa Euroopan väestörakennetta eikä merkitse automaattisesti, että ihmiset elävät pidempään terveydentilan pysyessä samalla hyvänä. Työoloilla on keskeinen asema terveysongelmissa, jotka yleensä lisääntyvät iän myötä, mikä johtuu muun muassa tiettyjen työhön liittyvien riskien kumulatiivisesta vaikutuksesta. Entistä parempi ennaltaehkäisy työelämän alusta lähtien ja työntekijän koko työuran ajan auttaa osaltaan vastaamaan väestörakenteen kehityksen asettamiin haasteisiin. On myös tärkeää rahoittaa jäsenvaltioiden ja EU:n tasolla tehtävää alan tutkimusta keskeisten kysymysten selvittämiseksi.

3.7 ETSK katsoo, että työntekijöiden turvattomuus ja epätyypilliset työjärjestelyt ovat lisääntyneet EU:ssa ja että talouskriisin johdosta muutamit jäsenvaltiot ja eräät sosiaalisesti vastuuttomat yritykset ovat toteuttaneet huomattavia vähennyksiä työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvissä toimissa. Tätä tilannetta ei voida hyväksyä.

3.8 Toisaalta on aiheellista korostaa, että eräät yritykset ovat vapaaehtoisesti ja lakisääteisten velvoitteidensa ohella toteuttaneet toimenpiteitä ja toimia tukeakseen työntekijöidensä terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin kehittämistä. Näiden yritysten sosiaalisesti vastuullinen asenne ansaitsee komission ja jäsenvaltioiden tunnustuksen ja tuen, jotta sosiaalisen ja ympäristönäkökohtiin liittyvän vastuun kulttuuri yleistyisi yritysmaailmassa kaikkialla EU:ssa.

⁽²⁾ Ks. EUVL C 224, 30.8.2008, s. 88-94.

3.9 EU on kärsinyt pitkään jatkuneesta talouden pysähtyneisyydestä ja korkeasta työttömyydestä. Työttömyys on työterveyden erityinen ala, sillä eräissä tapauksissa se on yhteydessä psyykkisiin sairauksiin. Myös pimeiden työmarkkinoiden työntekijät ovat alttiimpia merkittäville riskeille ja työtaturmille. ETSK on vakuuttunut siitä, että rakenteellisten investointien toteuttamisen ohella elinolojen parantaminen erityisesti työterveyden ja -turvallisuuden osalta antaa erittäin merkittävän panoksen kestäväpohjaiseen talouskasvuun, laadukkaiden työpaikkojen edistämiseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen.

4. Yleistä

4.1 Kestäväpohjaisen talouskasvun kannalta on ensiarvoisen tärkeää luoda työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva kokonaisvaltainen kehys ja panna se tehokkaasti täytäntöön kaikkialla Euroopan unionissa. EU:n toteuttamassa julkisessa kuulemisessa⁽³⁾ valtaosa vastaajista vahvisti, että koordinointia EU:n tasolla on jatkettava (93 prosenttia vastaajista), ja kannatti tavoitetta korkean tason ylläpitämiseksi työterveys- ja -turvallisuusperiaatteiden noudattamisessa yrityksen koosta riippumatta.

4.2 Vaikka viime vuosina useissa jäsenvaltioissa on havaittu erityisesti työtaturmien osalta tiettyä edistymistä, joka saattaa myös osaksi johtua työllisyytensä laskusta, ennaltaehkäisyyn kulttuuri ei ole yleistynyt EU:ssa, ja pk-yrityksillä on resursseihin ja valmiuksiin liittyviä ongelmia, jotka voidaan ratkaista vain tiedotuksen, koulutuksen sekä teknisen tuen ja neuvonnan alalla toteutettavin viranomaistoimin. Nämä viranomaisten toimet on mukautettava eri toimialojen tarpeisiin, ja niiden on oltava erityisiä kutakin alaa ajatellen.

4.3 Työntekijöiden edustajien osallistuminen yritys- ja työpaikkatasolla työhön liittyvien riskien käsittelyyn on työmarkkinavuoropuhelun olennainen ominaispiirre. Yrityksille tulee myöntää rahoitustukea vain sillä edellytyksellä, että työterveyttä ja -turvallisuutta koskevia sääntöjä noudatetaan. Kokemukset Euroopan eri maissa osoittavat sellaisten yhteisten sopimusten merkityksen, jotka mahdollistavat alueellisten tai alakohtaisten edustusmuotojen luomisen ja edistävät työmarkkinavuoropuhelua ja ennaltaehkäisyä.

4.4 Koordinointi erilaisten työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvien julkisten palveluiden välillä on riittämätöntä. Voidaan havaita, että mekanismit työmarkkinaosapuolten ottamiseksi kaikilla tasoilla mukaan neuvotteluihin ja erityisten alakohtaisten sopimusten laatimiseen ovat osittain tehottomia ja/tai niitä hyödynnetään heikosti; tältä osin parannukset ovat aiheellisia. Nykyistä järjestelmällisempi yhteistyö julkisten terveydenhuoltopalveluiden ja työpaikkojen ennalta ehkäisevien palveluiden välillä auttaa parantamaan ennaltaehkäisyä ja mahdollistaa ammattitautien paremman havaitsemisen. Jäsenvaltioihin on perustettava keskitettyjä asiointipisteitä, joilla helpotetaan yhteyksiä viranomaisten ja pk-yritysten välillä.

4.5 Vaikeassa julkisen talouden tilanteessa jäsenvaltiot ovat yleisesti myöntäneet aiempaa vähemmän taloudellisia ja henkilöresursseja työterveys- ja työturvallisuuskysymysten parissa toimiville instituutioille ja elimille erityisesti, kun kyse on työterveys- ja työturvallisuustarkastuksista, joiden osalta yrityksissä toteutettavat tarkastus-, tuki- ja neuvontatoimet ovat supistuneet merkittävästi. ETSK kehottaa kääntämään tämän kehityksen, joka ei ole hyväksyttävissä etenkin, koska on ilmaantunut kasvava määrä merkittäviä uusia riskejä ja koska työntekijöiden elinolot ja turvallisuustilanne ovat heikentyneet (kasvat psykososiaaliset riskit osaksi työttömyyden ja työsuhteiden epävarmuuden johdosta).

4.6 Jäsenvaltioiden on edistettävä ja tuettava neuvotteluja ja kollektiivisia työehtosopimuksia ja varmistettava näin työmarkkinaosapuolille tärkeä ja vaikuttava rooli työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvien politiikkojen laadinnassa ja toteuttamisessa sekä turvallisen ja terveellisen ympäristön edistämässä työpaikoilla.

4.7 ETSK pitää valitettavana, että edistyminen terveyttä ja turvallisuutta koskevien EU:n tilastojen osalta on ollut vähäistä, ja painottaa EU:n tasolla yhdenmukaisten määritelmien sekä tunnustamista ja ilmoittamista koskevien järjestelmien tärkeyttä ja kiireellisyyttä.

4.8 ETSK yhtyy komission käsitykseen siitä, että ottamalla työmarkkinaosapuolet kaikilla tasoilla mukaan toimintaan varmistetaan tehokkuus ja vaikuttavuus laadittaessa ja toteutettaessa työterveyden ja -turvallisuuden alan politiikkoja ja strategioita. Tässä yhteydessä työmarkkinavuoropuhelun eurooppalaisilla rakenteilla ja kolmikantaisella työturvallisuuden ja työterveyden neuvoo-antavalla komitealla tulee olla keskeinen rooli. Komission on painopisteitään määriteltäessä annettava enemmän arvoa neuvoo-antavan komitean ehdotuksille, jotka hyväksytään usein yksimielisesti.

⁽³⁾ Public consultation on the new occupational health and safety policy framework, työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosasto, kesäkuu 2014.

4.9 Työmarkkinavuoropuhelun yhteydessä solmittujen puitesopimusten osalta ETSK kehottaa komissiota viipymättä selvittämään, onko edustavuus ja EU:n lainsäädännön mukaisuus varmistettu, ja sitoutumaan näin ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin sopimusten noudattamiseksi.

4.10 ETSK suosittaa, että jäsenvaltiot käyttävät Euroopan sosiaalirahastoa ja muita Euroopan rakenne- ja investointirahastoja työterveys- ja työturvallisuustoimien rahoittamiseen.

4.11 ETSK on komission kanssa samaa mieltä siitä, että yhteisvaikutuksia työterveys- ja työturvallisuuspolitiikan ja muiden politiikanalojen välillä on tutkittava tarkemmin. ETSK on hyvin vakuuttunut siitä, että aikaansaatu edistyminen tällä alalla on vielä hyvin vähäistä valtaosassa jäsenvaltioita.

5. Erityistä

5.1 Kansalliset strategiat, lainsäädännön noudattaminen ja valvonta

5.1.1 ETSK kannattaa komission esittämää menettelytapaa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on työmarkkinaosapuolia kuullen tarkistettava kansalliset strategiansa EU:n uuden strategiakehyksen valossa. Komitea kuitenkin suosittaa, että edeltävän kansallisen strategian vaikutuksista laaditaan yksityiskohtainen arvio. Kaikkien jäsenvaltioiden on annettava suuri painoarvo työmarkkinaosapuolten sitoutumiselle vuosien 2014–2020 strategiaan, ja on löydettävä yhdenmukaisia indikaattoreita ja kriteereitä, jotka osoittavat järjestelmällisesti tämän sitoutumisen tason ja mahdollistavat järjestelmällisen seurannan ja arvioinnin.

5.1.2 ETSK on komission kanssa samaa mieltä siitä, että jäsenvaltioiden on yhteistyössä Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston (EU-OSHA) kanssa luotava työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva tietokanta ja järjestettävä säännöllisesti (vähintään kaksi kertaa vuodessa) kokouksia EU-OSHA:n, työturvallisuuden ja työterveyden neuvoo-antavan komitean (ACSH) ja johtavien työsuojelutarkastajien komitean (SLIC) puitteissa.

5.1.3 Taloudellisen ja teknisen tuen tarjoaminen pk-yrityksille sähköisen interaktiivisen riskinarviointivälineen (OiRA) ja muiden tietotekniikkaan perustuvien välineiden käyttöönottamiseksi jäsenvaltioissa on nähtävä olennaisen tärkeänä asiana ja se on keskitettävä ensisijaisesti aloihin. On vahvistettava EU-OSHA:n taloudellisia ja henkilöresursseja, jotta se voi toimia ratkaisevassa roolissa. ETSK pitää valitettavana, että Euroopan sosiaalirahasto on hyödynnetty jäsenvaltioissa yleissivistävää ja ammatillista koulutusta koskevien toimien rahoittamiseen hyvin vähän.

5.1.4 Yksilöitäessä hyviä käytänteitä ja erityisiä suuntaviivoja erityisesti pk-yrityksiä silmällä pitäen on otettava huomioon toimialojen erityisolosuhteet ja liiketoiminnan luonne. EU-OSHA:n on myös tehostettava toimiaan tältä osin ja edistettävä ennaltaehkäisyä kulttuuria.

5.1.5 Yrityksissä toteutettavaa työterveys- ja työturvallisuustarkastustoimintaa on parannettava eri jäsenvaltioissa erityisesti tiedotuksen, neuvonnan, ilmaantuvien riskien, lainsäädännön noudattamisessa helpottamisen sekä pimeän työn tunnistamisen ja torjunnan osalta. Onkin ensiarvoisen tärkeää vahvistaa työterveys- ja työturvallisuustarkastajien resursseja ja valtuuksia.

5.1.6 ETSK kannattaa työsuojelutarkastajien vaihto-/koulutusohjelman arviointitoimia sekä toimenpiteitä, joilla pyritään vahvistamaan yhteistyötä työterveys- ja työturvallisuustarkastuksesta vastaavien tahojen välillä SLIC:n puitteissa.

5.1.7 ETSK yhtyy SLIC:n näkökantaan, jonka mukaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien kysymysten on oltava EU:n strategisia painopisteitä erityisesti, kun kyse on tuki- ja liikuntaelinsairauksista, pitkään piilevinä pysyvistä sairauksista (työperäiset syövät ja työperäisten keuhkosairauksien kaltaiset krooniset sairaudet), REACH-asetuksen asianmukaisesta soveltamisesta sekä työhön liittyvistä psykososiaalisista riskeistä⁽⁴⁾. Pk-yritysten osalta on aiheellista kehittää terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valmiuksia, parantaa vaatimusten noudattamista, tarjota helposti saatavilla olevia ja ajantasaistettuja tietoja ja suuntaviivoja sekä huolehtia siitä, että suuryritykset kantavat vastuunsa niiden pk-yritysten toiminnan parantamisesta, joiden kanssa ne tekevät yhteistyötä.

⁽⁴⁾ EU strategic priorities 2013–2020, Doc. 2091_EN, helmikuu 2012.

5.2 Lainsäädännön yksinkertaistaminen

5.2.1 ETSK katsoo, ettei nykyisen lainsäädännön mahdollinen yksinkertaistaminen voi millään tavoin vaarantaa eurooppalaisten työntekijöiden työterveys- ja työturvallisuusolosuhteiden nykyistä tasoa ja näiden olosuhteiden jatkuvaa paranemista. EU:n toteuttama julkinen kuuleminen toi esiin työmarkkinaosapuolten väliset erimielisyydet EU:n uuteen poliittiseen välineeseen sisällytettävän nykyisen lainsäädännön yksinkertaistamisesta: 73,4 prosenttia työntekijäjärjestöistä ja vastaavasti vain 4,3 prosenttia työnantajajärjestöistä ilmoittaa vastustavansa tätä yksinkertaistamista⁽⁵⁾. Kaikista vastanneista (yhteensä 523) 40,5 prosenttia kannattaa yksinkertaistamista, 46,1 prosenttia vastustaa sitä ja 13,4 prosentilla ei ole mielipidettä asiaan. ETSK kuitenkin katsoo, että joitakin yritysten hallinnollisia rasitteita voidaan vähentää, mutta tämä ei saa koskaan vaarantaa työntekijöiden terveys- ja turvallisuusolosuhteita.

5.2.2 Korostettakoon, että Euroopan yrityksille uusista ja kehittyvistä riskeistä tehdyn kyselytutkimuksen (ESENER) mukaan merkittävimmät syyt, joiden vuoksi yritykset puuttuvat työterveyteen ja -turvallisuuteen ovat "lakisääteisten velvoitteiden noudattaminen" (90 prosenttia), "työntekijätaholta tuleva painostus" (76 prosenttia) ja "työterveys- ja työturvallisuustarkastuksista johtuva paine" (60 prosenttia); kaikki nämä vaikuttimet synnyttävät huomattavan paineen. Kyselytutkimuksesta käy lisäksi ilmi, että yrityksistä, jotka eivät toteuta säännöllisesti turvallisuustarkastuksia, vain 37 prosenttia ilmoitti syyksi hyvin monimutkaiset lakisääteiset velvoitteet.

5.2.3 ETSK suosittaa, että yritysten kannalta tarpeettomien hallinnollisten rasitteiden mahdollista yksinkertaistamista ja/ tai vähentämistä koskeva kartoitus, joka toteutetaan voimassa olevan lainsäädännön analysoinnin jälkeen, perustuu laajaan keskusteluun sekä työmarkkinaosapuolten osallistumiseen ja näiden kanssa käytäviin neuvotteluihin kaikilla tasoilla. ETSK kiinnittää huomiota perussopimuksen 153 artiklaan, jonka mukaan unionin lainsäädännössä säädetään vähimmäisvaatimuksista ja annetaan jäsenvaltioille valtuudet sellaisten säännösten voimassa pitämiseen tai antamiseen, joilla varmistetaan työntekijöiden parempi suojelu. Tämä edistää kehitystä ja mahdollistaa EU:n aloitteiden ennakoimisen, mistä esimerkkinä on asbestin kieltäminen lukuisissa jäsenvaltioissa, ennen kuin komissio oli antanut asiasta vastaavaa päätöstä.

5.3 Uudet ja kehittyvät riskit

5.3.1 On ehdottoman välttämätöntä syventää tieteellistä tietoa uusista riskeistä, jotta ehkäistään työhön liittyvät sairaudet ja ammattitaudit. Toimet on tällöin keskitettävä EU:n tasolle. On olennaisen tärkeää lisätä EU:n ja jäsenvaltioiden eri elinten vuorovaikutusta/koordinointia, jotta löydetään tarkoituksenmukaisia keinoja määrittellä strategioita ja lainsäädäntötoimenpiteitä uusien ja kehittyvien riskien torjumiseksi. Kun otetaan huomioon, mitä instituutioita nykyisin on olemassa, ETSK ei näe tarvetta uuden riippumattoman neuvoo-antavan tieteellisen elimen luomiselle.

5.3.2 ETSK on järjestelmällisesti tuonut esiin tarpeen varmistaa työntekijöiden erityisryhmien (nuoret, naiset, ikääntyvät työntekijät, maahanmuuttajat, epätyypillisessä työsuhteessa olevat työntekijät ja toimintarajoitteiset työntekijät) terveys- ja turvallisuusolosuhteet ja vastata uusiin ongelmiin, jotka johtuvat muutoksista työn organisoinnissa (erityisesti stressi ja henkiset sairaudet työssä). Kyse on jäsenvaltioiden, työmarkkinaosapuolten ja yhteiskunnan laajasti tunnustamista ongelmista. ETSK katsoo, että näihin ongelmiin on vastattava, sillä ne kasvavat koko ajan ja niistä aiheutuu taloudellisia ja sosiaalisia kustannuksia. Tässä yhteydessä painotettakoon, että sukupuolinäkökulma mahdollistaa työterveysalan politiikkojen koordinoinnin tasa-arvokysymyksissä aikaansaadun edistymisen kanssa.

5.4 Tilastotiedot

5.4.1 Huomattava pula luotettavista, ajantasaisista ja vertailukelpoisista tilastotiedoista EU:n tasolla on yksi keskeisimmistä ongelmista työterveyden ja -turvallisuuden alalla. Tämä valitettava tilanne, joka – käsittämätöntä kyllä – on jatkunut jo vuosia, on korjattava. ETSK tukee komission toimia ratkaisun löytämiseksi näihin ongelmiin, joille komission ja jäsenvaltioiden on syytä antaa tärkeä etusija, sillä ne voivat halutessaan laatia myös yksityiskohtaisempia, kansallisiin olosuhteisiin mukautettuja tilastoja. Yhteistyö WHO:n kanssa ICD-10-tautiluokitusta koskevan tietokokonaisuuden laajentamisessa voi mahdollistaa terveydenhuollon tietokantojen hyödyntämisen, minkä ansiosta tietojen keruu nopeutuu ja tehostuu.

5.4.2 ETSK pitää valitettavana eurooppalaisten ammattitautitilastojen laadinnan keskeyttämistä ja kehottaa käynnistämään uudelleen tilastolliset tutkimukset ammatillisesta altistumisesta syöpää aiheuttaville tekijöille, kuten tehtiin 1990-luvulla toteutetun CAREX-hankkeen yhteydessä. ETSK pitää tervetulleina komission viimeaikaisia toimia tietokannan luomiseksi ja sellaisen mallin kehittämiseksi, jonka avulla voidaan arvioida ammatillista altistumista joukolle vaarallisia kemikaaleja EU:n jäsenvaltioissa ja EFTA-/ETA-maissa (HAZCHEM-hanke).

⁽⁵⁾ Public consultation on the new occupational health and safety policy framework, kesäkuu 2014.

5.5 Yhteistyö kansainvälisten elinten kanssa

5.5.1 ETSK katsoo, että yhteistyön vahvistaminen kansainvälisten organisaatioiden, erityisesti ILO:n, WHO:n ja OECD:n, kanssa on asetettava etusijalle, jotta työtapaturmia ja ammattitauteja saadaan vähennettyä maailmanlaajuisesti.

5.5.2 Erityistä huomiota tulee kiinnittää työterveyden ja -turvallisuuden epäkohtiin maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa, mikä näin mahdollistaa sen, että työpaikkojen turvallisuutta voidaan edistää Euroopan lisäksi kaikissa maanosissa. Tämän kysymyksen sisällyttämistä EU:n solmimiin sopimukseen on harkittava, jotta varmistetaan, että EU:n kumppanit noudattavat ILO:n yleissopimuksia ja suosituksia. ETSK muistuttaa asbestia käsittelevistä aiemmista lausunnoistaan ja kehottaa komissiota muodostamaan asiasta selkeän kannan, jotta asbestin käyttö voidaan kieltää maailmanlaajuisesti.

5.5.3 ETSK kehottaa jäsenvaltioita soveltamaan kansainvälisiä sääntöjä ja yleissopimuksia ja katsoo, että komission tulee laatia säännöllisiä raportteja siitä, miten jäsenvaltiot tosiasiallisesti niitä noudattavat.

Bryssel 11. joulukuuta 2014

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Henri MALOSSE

LIITE

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Seuraavat muutosehdotukset, jotka saivat äänestyksessä tuekseen vähintään neljänneksen annetuista äänistä, hylättiin keskustelussa:

Kohta 1.8

Muutetaan.

"ETSK katsoo, että työntekijöiden ja kaikkien työmarkkinaosapuolten ottaminen mukaan toimintaan kaikilla tasoilla ja työpaikalla on strategian tehokkaan täytäntöönpanon kannalta olennaisen tärkeää. Komitea kehottaa komissiota lisäämään keskusteluja ja kuulemisia työmarkkinaosapuolten kanssa sekä toteuttamaan yhteensovitettuja toimia. Jäsenvaltioiden on edistettävä kannustettava työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja työehtosopimusneuvotteluja terveys- ja turvallisuusasioista työnantajien ja työntekijöiden edustajien kesken."

Äänestystulos

Puolesta:	66
Vastaa:	143
Pidättyi äänestämästä:	17

Kohta 3.2

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"ETSK panee merkille, ettei komission tiedonannossa suunnitella avattavaksi lainsäädäntöä erityisesti, kun kyse on nykyisen, tuki- ja liikuntaelinsairauksista sekä työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttavilta tekijöiltä annetun direktiivin tarkistamisesta. ETSK toteaa niin ikään, ettei minkäänlaisia mainintoja ole muutosten ennakoimista koskevan oikeudellisen kehityksen luomisesta — asia, jota myös Euroopan parlamentti on peräänkuuluttanut. ETSK kehottaa komissiota korjaamaan nämä tilanteet kiireellisesti."

Äänestystulos

Puolesta:	60
Vastaa:	141
Pidättyi äänestämästä:	13

Kohta 3.5

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Tekniset innovaatiot ja uudenlaiset työn organisoimisen tavat, erityisesti uudet epätyypilliset työjärjestelyt, luovat uudenlaisia tilanteita uusine haasteineen, mutta niihin voi tietyissä tapauksissa liittyä joitakin riskejä, myös uusia riskejä, joita ei ole vielä kartoitettu asianmukaisesti. Näiden riskien kartoittaminen ja ennaltaehkäiseminen sekä nykyisten ja uusien ammattitautien määrittäminen ovat kiireellisiä tehtäviä. On ensiarvoisen tärkeää ja kiireellistä löytää ratkaisuja ajantasaistamalla nykyistä lainsäädäntöä nykyisen lainsäädännön ajantasaistamiseksi tai laatimalla uutta lainsäädäntöä, joka on mukautettu havaittuihin riskeihin."

Äänestystulos

Puolesta:	77
Vastaa:	140
Pidättyi äänestämästä:	10

Kohta 3.9

Muutetaan seuraavasti:

"EU on kärsinyt pitkään jatkuneesta talouden pysähtyneisyydestä ja korkeasta työttömyydestä. Työttömyys on työterveyden erityinen ala, sillä eräissä tapauksissa se on yhteydessä psyykkisiin sairauksiin. Pimeiden työmarkkinoiden työntekijät ~~ovat~~ saattavat lisäksi joissakin tapauksissa olla alttiimpia merkittävälle riskeille ja työtapaturmille. ETSK on vakuuttunut siitä, että rakenteellisten investointien toteuttamisen ohella elinolojen parantaminen erityisesti työterveyden ja -turvallisuuden osalta antaa erittäin merkittävän panoksen kestäväpohjaiseen talouskasvuun, laadukkaiden työpaikkojen edistämiseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen."

Äänestystulos

Puolesta:	62
Vastaaan:	145
Pidättyi äänestämästä:	10

Kohta 4.6

Muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Jäsenvaltioiden on edistettävä ja tuettava neuvotteluja ja kollektiivisia työehtosopimuksia sosiaalista vuoropuhelua työnantajien ja työntekijöitä edustavien välillä ja varmistettava näin työmarkkinaosapuolille tärkeä ja vaikuttava rooli työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvien politiikkojen laadinnassa ja toteuttamisessa sekä turvallisen ja terveellisen ympäristön edistämisessä työpaikoilla."

Äänestystulos

Puolesta:	66
Vastaaan:	141
Pidättyi äänestämästä:	17
